Aan de raad van de gemeente Lingewaard

Onderwerp	Gemeentelijk watertakenplan
Portefeuillehouder	N.T.P. Hubers
Zaaknummer collegevoorstel	ZS-539045

Beslispunten

1. Het 'Gemeentelijk Watertakenplan Lingewaard 2023-2027' vast te stellen.
2. De nieuwe riool- en waterzorgheffing voor de komende planperiode vast te stellen:
   - eigenarendeel: € 72,00 voor een perceel;
   - gebruikersdeel:
     A. voor een perceel, uitsluitend in gebruik als woonhuis, ongeacht het aantal kubieke meters afgevoerd afvalwater (o.b.v. drinkwaterverbruik): € 140,00;
     B. voor een perceel, niet of niet uitsluitend in gebruik als woonhuis, bij een afvoer van:
        1. 0 m^3 tot en met 350 m^3: € 140,00;
        2. 351 m^3 en meer: € 140,00, vermeerderd met € 33,63 voor elke volle eenheid van 100 m^3, die boven de hoeveelheid van 350 m^3 wordt afgevoerd.

Inleiding

In drie wettelijke zorgplichten zijn de gemeentelijke watertaken vastgelegd:
- zorgplicht inzameling stedelijk afvalwater (Wet Milieubeheer);
- zorgplicht hemelwater (Waterwet);
- zorgplicht grondwater (Waterwet).

In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2017-2021 is beschreven hoe de gemeente invulling geeft aan deze zorgplichten. De gemeenteraad heeft op 20 december 2021 besloten de looptijd van dit plan met nog een jaar te verlengen. Vanaf 1 januari 2023 is er een nieuw plan nodig.

Een nieuwe naam

Dit nieuwe plan krijgt een andere naam: Gemeentelijk Watertakenplan (GWP).
Daarvoor is gekozen omdat de gemeentelijke watertaken al lang niet meer enkel betrekking hebben op afvalwater en rioleringsbuizen onder de grond. Ook in het huidige GRP is bijvoorbeeld al veel aandacht voor waterberging in het watersysteem, het grondwaterbeleid, of infiltratie van schoon regenwater via wadi's of waterdoorlatende stenen. De omgeving waarin de gemeente haar wettelijke watertaken uitvoert is voortdurend aan verandering onderhevig. Zo zijn er de gevolgen van de klimaatverandering waarbij wordt verwacht dat de regenbuien steeds heviger gaan worden, maar tegelijk ook vaker en langere periodes van extreme droogte. Dit betekent een steeds grotere impact op hoe we binnen onze gemeente omgaan met opvang en verwerking van water. Ook is er steeds meer interactie met de overige facetten in de openbare ruimte, zoals bijvoorbeeld groen, wegen en de energietransitie.

Beleidskeuzenotitie

Om het gemeentebestuur de juiste koers te laten bepalen bij het opstellen van het GWP, is er een beleidskeuzenotitie opgesteld. Deze notitie is op 2 juni 2022 gepresenteerd aan de gemeenteraad. Daarna hebben alle raadsfracties schriftelijk gereageerd op de ambitiescenario's en opties riool- en waterzorgheffing, die waren opgenomen in deze beleidskeuzenotitie.

Mede op basis van de reacties van de raadsfracties heeft het college op 5 juli 2022 besloten (zaaknr ZS-402459) om ambitiescenario C en riool- en waterzorgheffing optie 3, verder uit te werken in het ontwerp GWP. De gemeenteraad is hierover met een informatienota geïnformeerd (Zaaknr. ZS 402459).

Intrekken raadsvoorstel
Met deze nieuwe heffingsgrondslag riool- en waterzorgheffing gaan ook eigenaren van percelen een belasting betalen. Dit betekent voor verhuurders van panden (o.a. woningcorporaties) een verandering. Hierover zijn dan ook gesprekken gevoerd met de woningcorporaties tijdens de uitwerking van de nieuwe heffingssystematiek. Mede door opmerkingen van de woningcorporaties is toen besloten om de vaststelling van het GWP, inclusief de nieuwe heffingssystematiek, uit te stellen. Het raadsvoorstel voor de raadsvergadering van oktober 2022 is toen ingetrokken.
Na de gesprekken met de corporaties wordt, alles overwegende, alsnog voorgesteld om over te stappen naar de nieuwe riool- en waterzorgheffing.

Het ontwerp GWP is nu klaar voor vaststelling en is toegevoegd als bijlage.

Beoogd effect
Het doel van het GWP is om invulling te geven aan de drie wettelijke zorgplichten, inclusief de bekostiging daarvan.

Argumenten
1.1 Er wordt invulling gegeven aan de wettelijke zorgplichten voor water.
Met het opstellen van het GWP wordt beschreven hoe de gemeente Lingewaard wil omgaan met de gemeentelijke watertakken. Ook worden de kosten hiervan in beeld gebracht en de gevolgen voor de belastingbetaler.
1.2 Er is een zorgvuldig proces doorlopen.
Met het opstellen en behandelen van de beleidskeuzenotitie is het gemeentebestuur betrokken bij de inhoud en uitwerking van het ontwerp GWP. Daarnaast is vanaf de start van dit project een ambtelijke projectgroep ingericht, zodat alle disciplines input hebben kunnen leveren voor dit plan. In deze projectgroep was ook het waterschap vertegenwoordigd. Voor input vanuit inwoners en bedrijven is gebruik gemaakt van een enquête met een respons van 917 deelnemers en van eerdere klimaatgesprekken ten behoeve van de lokale adaptatiestrategie. Over de nieuwe heffingssystematiek is overleg gevoerd met de woningcorporaties.
1.3 Hiermee is de gemeente Lingewaard voorbereid op de toekomst.
Het college heeft gekozen om ambitiescenario C uit de beleidskeuzenotitie verder uit te werken in het ontwerp GWP. Met deze keuze is de gemeente voorbereid op de toekomst. In dit scenario zijn namelijk zowel klimaatadaptieve- als duurzaamheidsmaatregelen opgenomen. Zo speelt de gemeente Lingewaard optimaal in op de actuele ontwikkelingen.
2.1 De nieuwe heffing is rechtvaardiger.
Met het vervangen van de oude rioolheffing door de nieuwe riool- en waterzorgheffing wordt recht gedaan aan de bredere invulling van de gemeentelijke watertaken. Wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte en daarvan heeft iedereen profijt. Daarom worden in de nieuwe situatie zoveel mogelijk percelen in de heffing betrokken en dus niet alleen de percelen die afvalwater lozen op de riolering (zoals dat bij de huidige rioolheffing wel het geval is).
2.2 Zo voorkomen we bezwaren op de heffingsaanslag.
De huidige heffingssystematiek verdeelt de kosten van de watertaken niet geheel evenredig. Dit betekent dat bezwaar kan worden gemaakt tegen de heffingsaanslag, met als mogelijk gevolg verlies aan heffingsinkomsten. Door over te stappen naar de nieuwe heffingssystematiek wordt dit voorkomen.
2.3 De raadsfracties staan achter deze nieuwe heffing.
Uit de reacties van de raadsfracties is op te maken dat nagenoeg alle fracties voorstander zijn voor een nieuwe riool- en waterzorgheffing. En daarbij was er overwegend de voorkeur voor model/optie 3 van het VNG.

2.4 De heffing wordt lager.
De nieuwe riool- en waterzorgheffing wordt gesplitst in een gebruikersheffing en een eigenarenheffing. De som van die twee heffingen kan worden vergeleken met de huidige rioolheffing (gebruik als woonhuis). Dit betekent dat de heffing in totaal wordt verlaagd met € 27,04, namelijk van € 239,04 naar € 212,00 (€ 140,00 + € 72,00).

Kanttekeningen

2.1 De nieuwe heffing betreft relatief veel garageboxen.
Door de overstap naar de nieuwe riool- en waterzorgheffing krijgen circa 1000 extra percelen een aanslag opgelegd (het eigenarendeel). Ten opzichte van het huidige aantal aanslagen van circa 21.500, gaat het om een geringe uitbreiding. In circa 60% van de gevallen betreft het garageboxen. Bij garageboxen gaat het om een relatief klein oppervlak, maar toch moeten ook die percelen een eigenarendeel van de heffing betalen. Maar deze boxen liggen nagenoeg allemaal in het bebouwd gebied. Dit betekent dat de garageboxen meestal afvoeren op het gemeentelijk regenwaterriool of een andere gemeentelijke openbare voorziening als bijvoorbeeld een wadi. Juist deze voorzieningen betreffen een groot aandeel in de hoogte van het eigenarendeel van de riool- en waterzorgheffing. Er is dus relatief veel profijt waardoor ook voor deze percelen het opleggen van eigenarenheffing goed is te verantwoorden. Ook is het zo dat vóór garageboxen vaak een groot stuk bestrating is aangelegd. Het gaat daarom indirect vaak om een veel groter stuk verhard oppervlak, vanwaar regenwater moet worden afgevoerd naar een gemeentelijke voorziening.
2.2 Voor woningcorporaties betreft het een verandering.
Door de nieuwe riool- en waterzorgheffing vindt er een verschuiving van de lasten plaats en worden naast de gebruikers (zie huidige rioolheffing) ook de eigenaren van percelen betrokken. Eigenaren die eerder geen aanslag kregen opgelegd, krijgen dat nu wel. Met name voor de twee woningcorporaties in de gemeente betekent dat een (financiële) wijziging.
De verhuurder kan de eigenarenheffing doorbelasten aan huurders van woonruimten via de kale huurprijs. Bij nieuwe contractanten is dat eenvoudig te implementeren. Bij bestaande contractanten is het aanpassen van de kale huurprijs van verschillende factoren afhankelijk en per corporaties/verhuurder ook verschillend. Mogelijk kan het doorbelasten van het volledige eigenarendeel niet direct tijdens het eerste belastingjaar (2024). Maar de verwachting is wel dat het volledig doorbelasten in een later stadium, binnen de spelregels die daardoor gelden, uiteindelijk is te realiseren. Eén en ander is daarbij ook afhankelijk van welke keuzes de corporaties en verhuurders daarin maken.
Ondanks de wijziging voor de corporaties/verhuurders wordt toch voorgesteld om over te stappen naar de nieuwe heffingssystematiek. Het gaat daarbij om een objectief rechtvaardigere heffing. Daarbij is er vanuit de corporaties wel degelijk begrip voor het hoe en waarom van deze overstap naar een nieuwe heffingssystematiek. Overigens wordt de totale heffing voor de huurder, indien wordt doorbelast, circa € 27 lager dan bij de huidige rioolheffing (2022).

Financiën

In het GWP is beschreven wat de gemeente Lingewaard in de komende planperiode gaat doen in het kader van de wettelijke zorgplichten. En ook wat dit allemaal gaat kosten.
Dekking van de kosten vindt plaats vanuit de inkomsten uit de nieuwe riool- en waterzorgheffing. Ook wordt een deel van de huidige voorziening GRP/GWP ingezet. Deze voorziening is bedoeld om jaarlijkse schommelingen in de heffing te voorkomen, maar is nu hoger dan nodig. Door de inzet van de voorziening kan de riool- en waterzorgheffing worden verlaagd en komt de voorziening binnen de planperiode weer op het gewenste niveau.
Op de riool- en waterzorgheffing is een jaarlijkse inflatiecorrectie van toepassing.

Communicatie en participatie

Er is bij het opstellen van het GWP gebruik gemaakt van de resultaten van een omvangrijke enquête met een respons van meer dan 900 deelnemers, voornamelijk inwoners. Deze enquête is destijds uitgezet ten behoeve van de Lokale Adaptatiestrategie, maar er is toen bij de vraagstelling ook al rekening gehouden met de benodigde informatie voor het nieuwe GWP. Dit heeft veel informatie op geleverd.
Hetzelfde geldt voor de zes gevoerde klimaatgesprekken met inwoners, bedrijven en andere stakeholders voor de Lokale Adaptatiestrategie en de daaraan gekoppelde Uitvoeringsagenda. Ook die gesprekken hebben veel waardevolle informatie geleverd voor het GWP.
Na vaststelling van het GWP door de gemeenteraad, vindt bekendmaking ervan plaats via het formele kanaal Elektronisch Gemeenteblad. Daarnaast wordt het besluit in Hét Gemeentenieuws gepubliceerd en ook via social media.
Ook volgt dan een communicatietraject om inwoners en bedrijven zorgvuldig te informeren over de nieuwe riool- en waterzorgheffing.

Voortgang

Na vaststelling van het GWP treed het beleidsplan per direct in werking, tot en met 31 december 2027. Jaarlijks wordt aan het college verantwoording afgelegd over de voortgang en de financiële stand van zaken. De nieuwe riool- en waterzorgheffing start met ingang van het belastingjaar 2024.

Duurzaamheid

In het GWP is veel aandacht voor klimaatadaptatie en duurzaamheid. In dit verband is het hoogste ambitiescenario gekozen door het college voor verdere uitwerking in het GWP.

Bijlagen

Bijlage 1: ‘Gemeentelijk Watertakenplan Lingewaard 2023-2027’ (hoofdrapport en achtergronddocument).

Bemmel, 20 december 2022

burgemeester en wethouders van de gemeente Lingewaard,

de secretaris,	de burgemeester,
drs. I.P. van der Valk	dr. P.T.A.M. Kalfs